

הבטיח משאל עם, אם ינצח בבחירות. דיוויד קמרון ◀ צילום: רויטרס

אלון לוי ויובל בוסתן

יחסינו לאן

האם האיחוד האירופי מתקרב לסוף דרכו? ניצחון של המפלגה השמרנית בבחירות המתקרבות בבריטניה עלול להפוך לכדור השלג, שיוביל לפרישת המדינות העשירות מהאיחוד – ובסופו של דבר גם לקריסתו

באוקטובר האחרון התבשרו תושבי בריטניה כי הם חייבים לאיחוד האירופי 2 מיליארד יורו. הכלכלנים בבריטניה חישבו ומצאו כי התמ"ג הבריטי גבוה משהעריכו, ולכן בחינת התשלומים מאז 1995 העלתה כי הם שילמו פחות מדי. את החוב, כך הודיעו, יש לסגור עד ל-1 בדצמבר. שבועיים מאוחר יותר, בתום סבב דיונים ושיחות בין שר האוצר הבריטי ג'ורג' אוסבורן לבין כלכלני האיחוד האירופי, הודיע השר כי בריטל ניאותר להעניק לבריטים הנחה של 50% ורחייה של חצי שנה במועד התשלום. אוסבורן הציג זאת כניצחון, אבל מהר מאוד הוא זכה לגל של ביקורות מכל קצות הקשת הפוליטית. המבקרים האשימו אותו בניפוח החוב וקיוויו מהחזר שאמורה בריטניה לקבל מהאיחוד, כך שלמעשה לא השיג דבר.

קמרון, כמו המערכת הפוליטית כולה, נערך לבחירות הכלליות שיערכו בחודש מאי. בחמש השנים האחרונות הצליחה הממשלה השמרנית בראשותו לשרוד ואף להוציא את בריטניה מהמיתון הכרוני שממנו סבלה – זאת על אף שפעלה ללא רוב מוחלט בפרלמנט.

קמרון, שמבין שהסנטימנט השלילי כלפי האיחוד עלול לפגוע בסיכוייו לנצח, כבר הצהיר כי "עתידנו באיחוד חשוב לנו, אבל ההסדר הנוכחי לא עובד עבורנו", והתחייב כי אם ינצח בבחירות, יפתח את ההסכמים עם האיחוד ויביא את התנאים החדשים למשאל עם ב-2017, שבמסגרתו יכריע הבוחר אם ברצונו להישאר באיחוד או לעזוב.

אפקט הדומינו

החלטה של אזרחי בריטניה – אחת משלוש הכלכלות הגדולות באיחוד – על עזיבת האיחוד, תהיה בעלת משמעויות מרחיקות לכת, והיא עשויה לאיים על קיומו של האיחוד האירופי כולו. הסכנה נעוצה באפקט הדומינו שעלולה לעורר יציאת בריטניה. המהלך יקרוץ למדינות העשירות, שממילא חשות מנוצלות ומרגישות שהן נושאות על גבן את המדינות

באיחוד האירופי 2 מיליארד יורו. הכלכלנים בבריטניה חישבו ומצאו כי התמ"ג הבריטי גבוה משהעריכו, ולכן בחינת התשלומים מאז 1995 העלתה כי הם שילמו פחות מדי. את החוב, כך הודיעו, יש לסגור עד ל-1 בדצמבר. שבועיים מאוחר יותר, בתום סבב דיונים ושיחות בין שר האוצר הבריטי ג'ורג' אוסבורן לבין כלכלני האיחוד האירופי, הודיע השר כי בריטל ניאותר להעניק לבריטים הנחה של 50% ורחייה של חצי שנה במועד התשלום. אוסבורן הציג זאת כניצחון, אבל מהר מאוד הוא זכה לגל של ביקורות מכל קצות הקשת הפוליטית. המבקרים האשימו אותו בניפוח החוב וקיוויו מהחזר שאמורה בריטניה לקבל מהאיחוד, כך שלמעשה לא השיג דבר.

בינתיים, ראש הממשלה דיוויד קמרון הצהיר בכמה פורומים שאין בכוונתו לשלם את הסכום המבוקש, ואף הוסיף כי הרישה רוחפת את בריטניה אל מחוץ לאיחוד. קמרון הציג שני סקרים: האחד נערך לפני דרישת התשלום, ובו 41% מהבריטים תמכו בהישארות באיחוד ו-40% רצו לצאת; בסקר השני, אחרי פרסום הרישה להחזר חוב, תמכו 44% בעזיבת האיחוד, ורק 35% הביעו רצון להישאר.

זהו יום הבוחר

למתנגדים לאיחוד האירופי יש עוד כמה טענות, מלבד הרישה הפתאומית לתשלום החוב. בין השאר הם טוענים כי חופש התנועה, המאפשר לבעלי דרכון אירופי מרחבי האיחוד לבוא ולעבוד בבריטניה, או ליהנות מרשת הביטחון הסוציאלית שלה – תופעה המכונה "תיירות רווחה" – הורס את החברה הבריטית ואת כלכלתה. עוד הם גורסים כי האיחוד מטשטש את הזהות הלאומית האנגלית והבריטית, שנאלצות לפנות את מקומן לתפיסות רב-תרבותיות. הקולות המתנגדים לאיחוד ברורים מתמיד, אולם שיטת

אלון לוי ויובל בוסתן הם העורכים הראשיים של סיקור ממוקד, ירחון מקוון לחקר מגמות ביחסים בינלאומיים

העניות יותר. נטישת בריטניה פירושה גם הפסקת התשלומים השנתיים שמעבירה הממלכה לבריטל – כ-10.7 מיליארד יורו נטו מדי שנה – ואת החור הזה בקופה יאלצו להשלים הכלכלות הגדולות והעשירות, ובראשן גרמניה וצרפת. תקדים של עזיבה בריטית, יחד עם העול הכספי הנלווה לכך, עשויים אם כן לרחוף מדינות נוספת אל מחוץ לאיחוד.

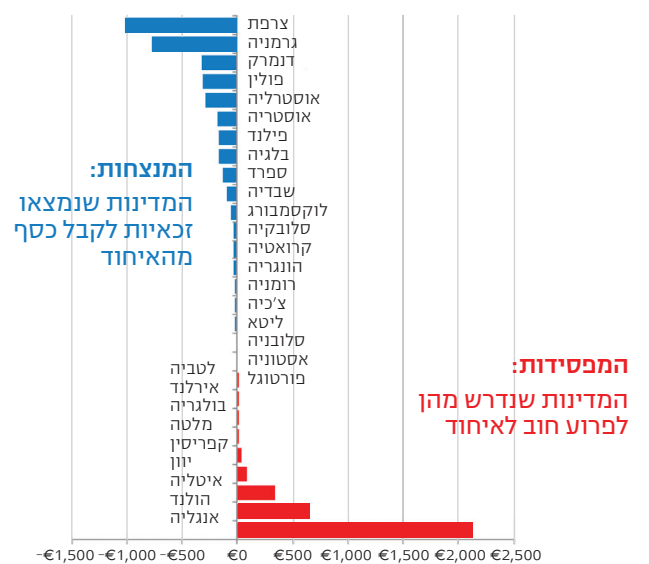
גם ללא התקדים הבריטי, גוברים הקולות המתנגדים לאיחוד במדינות החזקות באירופה. בצרפת מנהיגה את ההתנגדות לאיחוד מפלגת החזית הלאומית של מאריין לה פן, התומכת באיחוד רופף בין המדינות, כשהמדיניות הכלכלית, מדיניות ההגירה ושורה ארוכה של נושאים יוכרעו על ידי החברות בו, ולא בבריטל. לה פן מתנגדת גם לחברות בגוש היורו. בבחירות לנשיאות ב-2012 היא סיימה שלישית עם 17.9% מהקולות, ואילו בבחירות לפרלמנט האירופי ב-2014 גרפה מפלגתה כשליש מהמושבים בצרפת, והפכה לגדולה ביותר. גם במפלגה השמרנית מתנגדים רבים לאיחוד במתכונתו הנוכחית, כולל הנשיא לשעבר ניקולא סרקוזי.

בגרמניה קיבלה מפלגת "האלטרנטיבה לגרמניה" 4.7% בבחירות הפדרליות ב-2013 – פחות מאחוז החסימה – אך הצליחה לזכות בשבעה מושבים בבחירות לפרלמנט האירופי. המפלגה מעוניינת ביציאה מגוש היורו ובהפסקת החילוצים של מדינות אירופה העניות. חשיבותה בכך שמקימיה הם יוצאי המפלגה השמרנית של הקנצלרית אנגלה מרקל, לב לבו של הקונצנזוס, והם נוגסים באלקטורט שלה.

הבחירות בבריטניה במאי 2015 עשויות, אם כן, להיות האירוע הדרמטי ביותר מבחינת עתידו של האיחוד האירופי. ניצחון מוחלט של השמרנים יאפשר לחוקק מחדש חוק למשאל עם, ויזכה כי רוב הבריטים שוקלים לעזוב את האיחוד. באיחוד האירופי מודעים כמוכן לגודל הסכנה ולמשמעות פרישה של בריטניה, ולכן אין ספק כי יעשו הכל על מנת להציע לבריטים תנאים נוחים יותר, בניסיון לשפר

המנצחים לוקחים הכל

התשלומים נטו בדצמבר 2014 בהתבסס על עדכוני הכנסה לאומית גולמית בתקציב האיחוד האירופי - מי הפסיד ומי הרוויח מהעדכון?

מקור הנתונים: ארגון Full Fact הבריטי, בהתבסס על נתוני הכנסה לאומית גולמית ומס ערך מוסף שפורסמו ב-Financial Times • הסכומים הם במיליארדי יורו